

JAK

Jord Arbejde Kapital

Bladet

Det er jo bare en mælkebøtte

Kampen mod naturen er hård og uretfærdig. Det er en kamp vi aldrig kan vinde.

Af Morten Vissing, side 6

Den dag jorden døde!

Karsten Snitkjær oplever i de senere år en større og større trang til at skrive en nekrolog omkring vores landbrugsjord, når han ser, hvordan vi behandler den.

Af Karsten Snitkjær, side 10

Kapital og miljø

Jagten på stadig mere kapital og det efterfølgende økonomiske pres, der er på dem, der skal levere produktivitet, har store omkostninger.

Af Martha Petersen, side 4

JAK *Bladet*

Medlemsblad for JAK Danmark

Henvendelse til Landsforeningen:

Lis Poulsen, sekretær
Husumvej 5, 8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81
E-mail: landsforeningen@jak.dk

Ansvarshavende redaktør:

Lis Poulsen

Redaktionsudvalg:

Lis Poulsen. Tlf. 24 98 86 81
E-mail: jak-bladet@jak.dk
Uffe Madsen. Tlf. 40 36 31 75
E-mail: UffeMadsen@mail.tele.dk
Niels Erik Bach Boesen. Tlf. 20 23 63 47
E-mail: neb@bachboesen.dk
Martha Petersen. Tlf. 86 81 16 11
E-mail: mmp@folkesparekassen.dk
Eloneh Gaia Klit Malm, Tlf. 20 58 50 24
E-mail: klitmalm@yahoo.dk
Jens Thordal-Christensen. Tlf. 24 64 92 04
E-mail: kunst@jens-thordal.dk

Landsforeningens ledelse:

Eloneh Gaia Klit Malm, formand
Valmuevej 4, 8362 Hinnerup
Tlf. 20 58 50 24
E-mail: klitmalm@yahoo.dk

Kurt Poulsen, næstformand
Husumvej 5, 8600 Silkeborg
Tlf. 22 38 16 35
E-mail: kurtpoulsen47@gmail.com

Jens Thordal-Christensen
Vestergade 12, 8444 Balle
Tlf. 24 64 92 04
E-mail: kunst@jens-thordal.dk

Lasse Fonager Hansen
Markskellet 53, 8340 Malling
Tlf. 27 21 78 53
E-mail: lafonager@gmail.com

Suppleanter:
Marianne Laursen, Constantiavej 15,
8586 Ørum Djurs

Erik Boesen
Havreballevej 3, Hem, 8660 Skanderborg

Udpeget af pengeinstitutterne:
Bo Nielsen, JAK Andelskassen Østervraa
Jesper Mørkenborg, Folkesparekassen

I N D H O L D

- 3** J for jord
Af Eloneh Gaia Klit Malm
- 4** Kapital og miljø
Af Martha Petersen
- 6** Det er jo bare en mælkebøtte
Af Morten Vissing
- 9** J
Af Chresten Heesgård Ibsen
- 10** Den dag jorden døde
Af Karsten Snitkjær
- 13** Kommentarer til boligudspil
Af Uffe Madsen
- 14** Om ejerskab af landbrugsjord
Af Ole Færgeman
- 17** Jord er en knap ressource
Af Jimmy Due
- 18** Det er godt at have verdensmål
Af Eloneh Gaia Klit Malm
- 20** JAK Danmark har afholdt årsmøde
- 23** Bestyrelsens beretning for 2016
- 25** Folkesparekassens garantinformation
- 29** Læserbrev
Af Else Marie Pedersen

Nr. 3 udkommer primo juli 2017
Deadline 15. maj 2017

Eftertryk velkommen
ved kildeangivelse.
Indholdet i de enkelte artikler
udtrykker ikke nødvendigvis
Landsforeningen JAKs
holdning.
Henvendelse ang. medlemskab,
abonnement, artikler og annoncer:

Redaktør
Lis Poulsen, Husumvej 5,
8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81
E-mail: jak-bladet@jak.dk

J for jord

Af Eloneh Gaia Klit Malm, formand i JAK Danmark

Er jordkloden vores, eller er vi jordklodens?

Kan man eje jord, luft, bjerge, søer og havet. Kan man eje levende væsner.

Vi mennesker har opfundet, ikke bare ét men mange systemer – og det at eje jordens og dens ressourcer er et af dem.

JAK blev stiftet i 1931 og havde dengang som nu til formål at ændre nogle fundamentalt tabelige systemer. I dette nummer af JAK bladet beskæftiger vi os med bogstavet J i JAK. J for jordarealer og jordklodens ressourcer.

JAK Danmark mener ikke, at man som privatperson eller virksomhed skal eje jord og jordklodens ressourcer. De ressourcer har vi, sammen med alle andre væsner på jordkloden, brug for – og derfor bliver vi nødt til at "eje" og forvalte det i fællesskab.

De nuværende systemer har betydet, at jordens ressourcer er blevet forvaltet ret dårligt og i hvert tilfælde ikke til det fælles bedste. Nu er konsekvenserne af dette så synlige, at både virksomheder, myndigheder og enkeltpersoner har smøget ærmerne op og i fællesskab arbejder på at gøre noget ved det. Et af de store spor-

skifter er, at FNs 17 verdensmål begynder at sprede sig ud i erhvervslivet. Nogle andre er de opfindere, iværksættere og organisationer, som kommer med helt nye vinkler på løsninger. Og så er der os almindelige mennesker, der hjemme i familien gør, hvad vi kan for at købe bæredygtigt, forbruge mindre og i det hele taget er blevet bevidste forbrugere.

Og selv om systemerne endnu ikke er ændret en tøddel, kan vi hver især sagtens handle ud fra den tankegang, at al jord, luft, bjerge, søer, ressourcer og levende væsner er noget, man er en del af - og som man hver dag og i alle henseender omgås med respekt.

Hjælp os med at hjælpe hinanden – meld dig ind i JAK Danmark allerede i dag eller gå ud og gør noget andet.

FØLG JAK DANMARK PÅ:

Facebook: jakdanmark

web: www.jakdanmark.dk

JAKs nyhedsbrev

Kapital og miljø

Af Martha Petersen, direktør i Folkesparekassen

Hvad er kapital

Kapital er skabte realværdier udtrykt ved penge. Realværdier kan opstå ved, at smeden forarbejder jern til en hammer, eller at bageren bager et brød af hvede fra marken. Jo flere realværdier – jo mere kapital.

Kapital udtrykkes ved værdien af penge. Så længe pengenes værdi modsvarer de skabte realværdier én til én, giver det ingen problemer. Pengene er på den måde alene et værdiopbevaringsmiddel. Bageren slipper for at gå direkte til smeden og bytte et brød for en hammer. Han kan i stedet sælge brødet og få penge for det, som han kan bruge senere.

Rente- og afkastskruen

Problemerne opstår i vores moderne økonomiske samfundssystem. Her kan man nemlig tjene penge på bare at have penge. Altså få rente og afkast uden at have tilført samfundet nye realværdier. Imidlertid kan man ikke bare trykke en ekstra pengeseddel. Der må skabes ekstra realværdi, der modsvarer renterne, ellers falder pengenes værdi. Det er i sig selv en udfordring, men den bliver større af rentes-rente-effekten. Det vil sige, at kapitalejeren uden selv at tilføre

yderlig. Det betyder mindre og mindre plads til miljøhensyn og større og større forbrug af naturens ressourcer. Da realværdier først opstår, når varerne omsættes, er også smedens og bagernes kunder en del af spillet. De tilskyndes til overforbrug.

Har du tænkt over, hvorfor din printer går i stykker efter 2 år, eller hvorfor sidste års model kan være "yt", selvom den er fuldt funktionsdygtig?

Kapitalen stiger eksplosivt – men koncentrerer sig på stadig færre hænder

Rentes-rente-effekten og spekulation i fremtidens afkast har fået den samlede kapital i verden til at stige eksplosivt og samtidig blive koncentreret på færre og færre hænder. Der kan desuden trækkes en lige linje til den voldsomme

Eksempel:

100 kroner lånes ud til 10 % i rente. Kapitalejeren får dermed 110 kroner tilbage
110 kroner lånes ud til 10 % i rente. Kapitalejeren får dermed 121 kroner tilbage
121 kroner lånes ud til 10 % i rente. Kapitalejeren får dermed 133 kroner tilbage
etc.

nye realværdier får flere og flere penge. I eksemplet får han 33 kr. mere. Hvem skal så sørge for de 33 kr.? Det skal smeden og bageren, det vil sige dem, der står for produktionen. De skal løbe stadigt stærkere og forbruge naturressourcer i et stigende omfang. Der skal bruges mere jernmalm og mere hvede, der nu dyrkes med sprøjtegifte og stråforkortere. Rentes-rente-effekten stopper ikke. Det er skruen uden ende.

Problemet bliver endnu større af, at kapitalejerne i higen på renter og afkast også spekulerer i fremtidens afkast. Der skal derfor løbes endnu stærkere. Smeden og bageren presses

rovdrift, vi driver på naturen. Kapitalejerne går kun efter ét. Det er afkast. Afkast kan kun opstå ved, at der skabes realværdier med en eller anden form for ressourceforbrug, og naturens ressourcer er endelig størrelse. Derfor vil stigningen i verdens samlede kapital også have en absolut grænse. Man kan undre sig over, at eneste målsætning for kapitalejerne er at skaffe endnu mere kapital. Mon de selv er bevidste om, hvad det reelt er, de går efter. De går efter at samle mest muligt af verdens samlede naturressourcer tilsat menneskelig arbejdskraft og konverteret til penge. Med hvilket formål?

Nu er nok – nok!
Forstå det dog!

Hilsen
planeten
jorden

Mennesket i pagt med naturen

Menneskeheden, som vi kender den i dag, går ca. 2,5 millioner år tilbage. Så langt tilbage har man kunnet datere de ældste stenredskaber. I de første mere end 2 millioner år har mennesket levet i pagt med naturen. Ikke taget mere end der var behov for og givet tilbage, så der også var noget at hente i morgen. De sidste folkeslag i vor tid, der er vokset op med den visdom, er nu også ved at blive en del af det moderne samfund. Det gælder blandt andet naturfolkene i Borneos regnskov, eskimoerne i Grønland og indianerne i Mellemamerika. De er blevet forbrugere med mobiltelefoner, lædersofaer og adgang til indkøbscentre.

Naturen slår tilbage

Jagten på stadig mere kapital og det efterfølgende økonomiske pres, der er på dem, der skal levere produktivitet, har store omkostninger. Det drejer sig om rovdrift på naturens ressourcer, forurening og klimaforandringer, plastik, der flyder alle vegne, forurenede luft og drikkevand samt tungmetaller i den mad, vi skal spise, for blot at nævne nogle eksempler. Vi er ved at blive kvalt. Den udvikling, der er en direkte

konsekvens af vores økonomiske system, er ved at ramme os alle – hele menneskeheden – som en boomerang. Det er naturens knock-back.

Nyt økonomisk system

Løsningen er snublende nær. Vi skal ændre det økonomiske system. Vi skal afskaffe renter, afkastkrav og spekulation. Man skal ikke kunne tjene penge på bare at have penge. Kapitalen skal være udtryk for den mængde af realværdier, der tilgodeser reelle behov. Der skal kun produceres varer, som vi mennesker har brug for. En printer skal kunne holde 20 - 30 år, og det skal være smart at bruge sidste års model.

Du har et valg

Hvornår kommer det nye økonomiske system, vil du sikkert spørge? Det er et faktum, at det vil ske den dag, hvor naturens ressourcer er endegyldigt opbrugte. Det skulle dog gerne ske inden. Den største magtfaktor er forbrugerne. Dig og mig. Når vi siger stop og gennem adfærd holder op med at understøtte kapitalens krav, kan vi forandre verden. Og vi kan starte i dag.

Det er jo bare en mælkebøtte

Af Morten Vissing, Zoolog og driftsleder på Aqua Akvarium & Dyrepark Silkeborg

Endelig forår! Den kolde og mørke vinter slipper så småt sit greb, og livet begynder at blomstre frem. Vækstsæsonen står for døren, havesæsonen er skudt i gang.

Krokus, vintergækker, erantis og påskeliljer er oftest de første, der bryder den bare jord. De er en fryd for øjet, men er ganske ubrugelige i forhold til de sultne bier, der forgæves prøver at finde nektar i de farverige blomster. Heldigvis er der hjælp på vej til de små bier. På trods af mange års intensiv bekæmpelse, dukker der igen tidsler, kløverblomster og mælkebøtter op på den ellers så øde græsplæne, og inden længe er der en summen af liv i haven. Men det kan vi ikke have - der skal være orden og lige linjer! Hvad tænker naboen dog ikke? En græsplæne skal jo være grøn og tætklippet, vi må gøre noget! Men at luge en græsplæne for tusindfryd og kløver er ikke nemt, hvilket får nogle til at sprede plænerens, der er et giftstof til bekæmpelse af urter.

Ude i forhaven pryder en gråsort ødemark af knust granit den velholdte have. Her er mindst lige så spændende som på en parkeringsplads foran det lokale supermarked. Små giftiggule græsstrå stikker op mellem skærverne som et vidnesbyrd om, at ideen ikke var helt så tidsbesparende og idyllisk som først antaget. Her kommer ukrudtsmidlet RoundUp, der for mange er lige så uundværlig som græsslåmaskinen, ofte i brug.

Plantegifte omtales ofte som plantebeskyttelse, planteværn, plænerens og ukrudtsmiddel, hvilket måske kan få nogle til at tro, at de nærmest gør naturen en tjeneste ved at bruge det. Det gør de ikke! Gift er per definition et stof, der ødelægger eller forstyrrer en organismes funktioner. Stofferne er ofte aktive og kan derfor danne nye forbindelser med andre stoffer – forbindelser som vi ikke kender konsekvenserne af.

For at undgå at børnene optager giftstofferne, der kan forårsage nyreskader, anbefales det at man venter 14 dage med at lade børnene lege på en græsplæne, der netop har fået plænerens, men hvor mange følger den anbefaling? Det sætter den gode gamle børneleg "jorden er giftig" i et helt nyt perspektiv.

Vi lever i en travl hverdag, og det kan være svært at finde tid til det hele, men haven skal se pæn ud, så vi kan se naboen i øjnene. Derfor ser man flere og flere haver, der er designet, så de nemt kan holdes "pæne". Her er ingen tidskrævende blomsterbede, men bare hæk, græs og granitskærver.

I denne ødemark er der ikke mange dyr, som kan leve, og vi skaber ubevidst det perfekte levested for skadedyr. Bladlus, kållarver, spinde-mider og dræbersnegle nyder godt af manglen på rovdyr og bolttrer sig i de forsvarsløse roser og tulipaner. De får bare noget gift.

Nede over grænsen kan man købe sneglegift med metaldehyd, det er meget effektivt, men det rammer meget andet end snegle. Metaldehyd er meget giftigt for pattedyr, og har man først set pindsvin blive indleveret skrigende og døende på plejecentre, forbander man det stads, og dem der kan finde på at bruge det.

Kampen mod naturen er hård og uretfærdig. Det er en kamp vi aldrig kan vinde. Vi er alle afhængige af rent drikkevand, og når vi bekæmper uønskede planter og dyr med gift, udsætter vi os selv og vores drikkevand for disse stoffer. Vi saver med andre ord den gren over vi sidder på.

Hvorfor ikke gå den anden vej? Hvorfor ikke ændre normen?

Min egen have er vild og uregerlig. Her vokser vilde danske planter tilfældigt op i en ustruktureret harmoni med vilde bier og sommerfugle. Grene og træ køres ikke bort til forbrænding, men samles i et hjørne af haven, hvor skadedyrsbekæmpende biller lægger æg og tiltrækker insektædende fugle. Pindsvinet får her sine unger og sover her om vinteren. I stedet for en algefyldt havedam med guldfisk og springvand, er der klarvandede havevandhuller uden fisk og pumper - kun til ære for guldsmede, padder og fugle. Kombinationen af vand, dødt træ og vilde blomster giver et vidunderligt virvar af forskelligt liv i haven. De mange naturlige rovdyr gør livet surt for snegle og bladlus, mens det samtidig er en fryd at følge gærdesmutterens jagt

på insekter og sommerfuglenes elegante ballet mellem tidsler og snerler.

Det er som om, at det er blevet normen, at intet må vokse tilfældigt i en have. Mine naboer kigger skævt på min grønne indkørsel, den skiller sig ud fra de andre, der er grå. Man er altså en særling, hvis man ikke sprøjter gift på sine fliser. Hvorfor er det socialt uacceptabelt at have græs mellem fliserne, mens det er helt i orden at nedsprøjte det med gift? En gift der dels på grund af haveejernes store forbrug, men også landbrugets, nu er at finde i alt for høje mængder i vores drikkevand. Der lukkes jævnlige drikkevandsboringer i Danmark. Problemet er stort og mere omfattende, end de fleste er klar over.

Heldigvis begynder vi at se en forandring. Fænomenet Vild Med Vilje, der lanceres gennem organisationen Habitats, begynder at vinde frem. Det er enormt tidsbesparende og kan forklæres med et lille skilt i forhaven, der fortæller naboerne, hvorfor der her er højt græs og vilde planter. Samtidig stiger salget af økologiske fødevarer, og producenterne har svært ved at følge med efterspørgslen

Forbrugerne er begyndt at blive bevidste om

For at undgå at børnene optager giftstofferne, der kan forårsage nyreskader, anbefales det at man venter 14 dage med at lade børnene lege på en græsplæne, der netop har fået plænerens, men hvor mange følger den anbefaling? Det sætter den gode gamle børneleg "jorden er giftig" i et helt nyt perspektiv.

Skader vi naturen,
skader vi den
verden vi lever i og
den verden vores
efterkommere skal
vokse op i – det er
ikke raketviden-
skab!

problematikken med konventionelt producerede fødevarer, hvor antibiotikaresistente bakterier og lukkede grundvandsboringer er prisen, vi må betale for at spare et par kroner nede ved køledisken.

Naturen har ikke brug for os

Naturen er alt, hvad vi mennesker ikke har skabt. Naturen er overalt og har altid været der. Naturen er det vand vi drikker, den ilt vi indånder og den jord vi dyrker.

Naturen tilhører ikke nogen. Den er ikke en ting, man kan tøjle. Naturen er en kraft i konstant forandring og udvikling. Som menneske kan man have en positiv eller en negativ indflydelse på den udvikling. Her skal selvfølgelig forstås, at det er set ud fra et menneskes synspunkt. Naturen er i bund og grund ligeglad. Masseudryddelse af arter er ikke et ukendt fænomen i naturen, og som altid vil der komme

nye til. Men hvor er det ærgerligt at se arter, der har eksisteret i millioner af år, uddø på grund af en enkelt arts hensynsløse adfærd.

Når jeg håber, at folk vil begynde at behandle naturen med respekt, er det ikke for naturens skyld, men for vores egen. Jo bedre vi er til at sameksistere med naturen, jo længere får vi lov til at være i den. Skader vi naturen, skader vi den verden vi lever i og den verden vores efterkommere skal vokse op i – det er ikke raketvidenskab!

En mælkebøtte udgør ingen trussel mod hverken grundvandet eller folkesundheden, så næste gang du møder en mælkebøtte og overvejer at finde giftsprøjten frem, så spørg dig selv, hvad der vil gavne dine børns fremtid bedst – du kender sikkert allerede svaret.

J

Af Chresten Heesgård Ibsen

Dette nummer af JAK bladet er tilegnet J.

J'et i JAK

For hvad står de tre – lidt okulte bogstaver egentlig for?

De står for Jord, Arbejde og Kapital og i denne plus de to efterfølgende blade, vil jeg forsøge at forklare hvorfor.

J står altså for jord

Moder Jord, Jorden, jorden under mine fødder, jord, der får livet til at spire og gro, jord, der rummer den næring, som livet består af.

Det kan selvfølgelig være Jorden – sådan som i jordkloden og alt, hvad der er på den.

Men når JAK bruger bogstavet J og ordet jord som den ene af de tre grundlæggende piller i JAKs opfattelse af verden, så er det fordi jord i den sammenhæng er et symbol.

Jord og J'et symboliserer vores ressourcer. Jordens ressourcer.

J og jord står for de ressourcer, som vi har til rådighed. Ikke penge, diamanter eller din tålmodighed og dine kræfter til at ændre verden.

Nej, ressourcerne er de ressourcer, som altid har været her, og som vi mennesker kan forfine og tilpasse med vores hænder, viden eller arbejde.

J'et i JAK står for vores alle sammens fælles ressourcer. I gamle dage var jord i sig selv en vigtig ressource – det er den også i dag. I gamle dage – altså for blot 50 år siden – var den del af vores ressourcer nok mere synlige, end jorden

er i dag, hvor antallet af landbrug i Danmark svinder ind.

Anyways, så er jord de ressourcer, vi har til rådighed.

Malm, træ, korn, får og mursten, vil du måske tænke, hvis du nogensinde har spillet det populære brætspil Settlers.

Og det er sådan set – groft sagt – korrekt. For ressourcer er de grundstoffer, der skal til, for at vi sammen kan skabe noget andet. Det er byggestenene for menneskets udvikling. Vi bearbejder, forfiner, raffinerer og ændrer på verden med de ressourcer, som vi har til rådighed. Vi bygger huse af ler, træ og metal, som vi udvinder af malm. Vi trykker bøger ved hjælp af trykkeri-maskiner, som vi bygger af ressourcer, Jord.

Alt er ressourcer, som altid har været her og som vi – mere eller mindre frit – kan benytte til at skabe nye forbedrede ting og nye ressourcer af.

Jord, J'et, står for ressourcer, og det kan være alt fra jord, træ, korn, bier, honning, gødning, nitrat, grundstoffer, bøger, huse, fødevarer, software, apps, hardware, tøj, idéer, læring, teknikker, industriprodukter, services og meget meget mere.

I JAKs billede er jord grundlaget for, at mennesker kan skabe noget. Vores bearbejdning af ressourcerne er nemlig det næste ben i JAKs filosofi: Arbejde.

Ved at tilføre vores arbejde (bearbejdning) til jorden (ressourcerne) skaber vi den ægte værdi. Kapitalen. K står for ægte værdier. Ikke et pengebeløb eller kontant afregning, men den værdi, som vi skaber ved at bearbejde verdens ressourcer med vores arbejde.

Du kan læse mere om A'et og Arbejde i næste nummer af JAK bladet.

Jord – i JAKs opfattelse – er noget, som vi alle har ret til at skabe ægte værdier ud af. Når vi tilfører vores arbejde til jordens ressourcer, så skaber vi ægte værdi. Ægte, fordi der også eksisterer uægte værdi. Det kan du læse mere om, når vi kommer til temanummeret om Kapital, K.

Jord står for de ressourcer, som vi har til rådighed. Ikke penge, diamanter eller din tålmodighed og dine kræfter til at ændre verden.

Den dag jorden døde!

Af Karsten Snitkjær

Jeg oplever i de senere år en større og større trang til at skrive en nekrolog omkring vores landbrugsjord, når jeg ser, hvordan vi behandler den.

Da jeg var barn, og naboerne begyndte at køre i marken i det tidlige forår, og jeg som lille knægt omgående tænkte, nu skal vi da i gang, havde jeg en gammel landmand, der tog mig med ud i marken, og stak mig en håndfuld jord og spurgte mig, om jeg mente den var "tjenlig". Med det mente han, om den var klar til at blive kørt på, pløjet/harvet og sået. Hvad var meningen med dette? Jo han ville have mig til at forstå, at jorden er levende, og vi skal behandle den ordentligt, når den er klar til det, når den er tør og varm, når jordens mikroorganismer er vågnet op efter vinteren.

Det betyder i praksis, at vi arbejder sammen

med jorden, og ser den som en partner vi skal behandle ordentligt, når den er klar til det. Vi skal bruge den time, det tager at gå ud og kigge på jorden, og vurdere om den er klar, og så skal vi harve/så/køre gylle, når den er klar til det. Gyllekørslen starter i dag for mange landmænd, når beholderen er fuld, uanset om jorden er tør/varm eller på anden måde i stand til at håndtere den næring, der bliver kørt ud på den.

Har vi glemt, at når vi kører gyllen ud, er der bakterier og svampe i jorden, der skal hjælpe os med at omsætte/binde gyllen, så planterne kan optage næringsstofferne via deres rodvæske.

Når vi behandler jorden for at få et såbed, så er det for at sikre, at det frø, vi planter i jorden, har de bedst mulige betingelser for at komme til at vokse og gro og sikre os vores kommende udbytte. Det vil sige, det skal ligge i den rette dybde med den rette kontakt til jorden, og

Det betyder i praksis, at vi arbejder sammen med jorden, og ser den som en partner vi skal behandle ordentligt, når den er klar til det. Vi skal bruge den time, det tager at gå ud og kigge på jorden, og vurdere om den er klar, og så skal vi harve/så/køre gylle, når den er klar til det.

gerne på en bund der sikrer en god kontakt til jorden, så der er rig adgang til vand og næring.

I disse dage er de fleste danske landmænd ved at gå i en mild form for panik, da metrologerne er begyndt at snakke om 10 grader og forår. De har travlt med at planlægge, hvordan vi skal nå at få al gyllen kørt ud og pløjet (dem der gør det) og sået, og nogle er allerede i gang. Når man så spørger dem, hvorfor de er startet inden jorden er klar, lyder svaret ofte, ellers kan vi ikke nå det? Fordi vi har så travlt, at vi bare skal i gang.

Er dette svar så et udtryk for, at vi har mekaniseret landbruget helt forkert, eller vi ikke tillægger rettidighed andre betydninger end korrekt sprøjtetidspunkt?

Og på en måde kan jeg godt forstå dem, da det ofte er mange hektar, der skal behandles med

få folk, men det betyder jo ikke nødvendigvis, at det er rigtigt, men mere et udtryk for, at vi ser jorden som et vækstsustral, der kan behandles, som vi vil, og så kompenserer vi efterfølgende med gødning, sprøjtning eller brok over, at marken ikke yder det den skal.

Vi ser, at maskinerne bliver større og større for hvert år, og traktorerne bliver uforholdsmæssigt større og tungere og skal have bæltet mm for at kunne trække maskinerne. I gamle dage (1998-2001) vurderede man normalt, at en traktor skulle have 20 hk/plovfure for at kunne pløje i Danmark. I dag ser vi ofte 200-250 hk til en 6-7 furet plov for at pløje i 20 cm, er dette så et tegn på, at hestene er blevet mindre, eller at jorden er blevet tungere at arbejde med? Et af tegnene på dette har vi kunnet se de seneste uger, hvor der på pløjede marker står vand, ikke kun i lavningerne men også på højere områder. Ofte er reaktionen, det er drænene, der ikke

Oftentimes ser vi jordprøver med under 2 % humus, selvom halmen ikke er fjernet fra markerne de sidste 20 år, men simpelthen fordi vi har fejlbehandlet jorden og langsomt brændt humusen af.

virker, men hvis man tager sin spade og graver blot 25 cm ned, vil man ofte opleve, at der er tørt i bunden af hullet. Det er jorden, der er klappet sammen og derved lukker af for vandet. De fleste landmænd opdager desværre ikke dette, da de ikke når ud i marken med spaden for at se, hvad der er galt, de venter til efteråret, og så grubbes marken kraftigt i det våde område, uden egentligt at have konstateret hvad problemet var.

Min pointe med disse eksempler er, at vi som landmænd er kommet for langt væk fra jorden. Det er vores stress over at skulle nå mange hektar med få mand, der afgør, hvornår vi starter, frem for hvornår jorden er klar. Når vi så går i gang, arbejder vi i store stærke fine lydisolerede traktorer med radio, luftaffjærede sæder cirka 1,6 m over jorden og mindst 2 m fra redskabet. Når først vi en gang har indstillet maskinen og kører, så er det bare derudad. Men allerede her har vi lagt grundstenen til jorden, der slemmer til, erosionen, manglende fremspiring, udvaskning af næringsstoffer til drænene, fremspiring af alle former for ukrudt.

Jorden er levende, den indeholder eller burde indeholde millioner af bakterier og svampe eller rettere 20 ton bakterier, 20 ton svampe og 10 ton orm pr. hektar! Dette svarer til næste 70 DE pr. hektar, der skal fodres og holdes i live for at sikre, at jorden kan blive en god vært for vores planter. Hvis vi forrykker denne balance ved kraftig gødsning, kraftig mekanisk jordbehandling, stimulerer vi naturen til at iværksætte modaktioner for at trække jorden tilbage til den optimale tilstand. Dette resulterer i aktivering af for os uønskede plantefrø, uheldige kemiske balancer, der hindrer vores planter i at optage næring, fremmelse af svampe problemer mm. med andre ord, alt det vi ikke vil. Men i stedet for at erkende at vi har lavet fejl, har vi lært at kompensere ved brug af udefra kommende midler.

Vi ser i praksis dette ved, at humusindholdet i de danske jorde i dag er meget lavt. Oftentimes ser vi jordprøver med under 2 % humus, selvom halmen ikke er fjernet fra markerne de sidste 20 år, men simpelthen fordi vi har fejlbehandlet jorden og langsomt brændt humusen af.

De største fejl vi ser er :

- Man pløjer for dybt under det organiske aktive lag, hvorved der hentes død surt jord op, hvor bakterier og svampe først skal til at aktiveres, det nedpløjede materiale forbliver uomsat i jorden som et rodstoppende lag i 4,5,6 år.
- Vi kører på jorden inden den er klar, den er for våd og får strukturelle skader der hindrer rodudvikling, og stopper vandet i de øverste lag med iltsvind til følge.
- Forkert anvendelse af kalk, vi måler blot pH, og konstatere denne er for lav, og tildeler den kalk type der er gængs i området. pH er ikke kun afgjort af ca., men også af Mg, K, Na mfl. og de skal faktisk stå i et bestemt forhold til hinanden, for at jorden kemisk kan arbejde og frigive de rigtige næringsstoffer til planterne.
- Vi overbearbejder jorden, fordi det ser godt ud. Rotorharver mm. bruges forkert, så vi opdeler jorden i den fine del på toppen og de store partikler i bunden, hvorved vi skaber grobund for kvik mm. samtidig med, at vi ofte laver en sål, rødderne ikke kan komme igennem.
- Vi gøder kraftigere end jorden kan håndtere. Jordens evne til at optage og omsætte næring er direkte defineret ved mængden af ler partikler og humus, disse er de eneste, der kan optage og binde næringsstofferne i jorden og ved at kende disse, kan man få en ide om, hvor meget gylle/N/andet mineral bør man tildele pr. gang for ikke at ødelægge jordens biokemi eller risikere udvaskning ved større regnskyl.

Men det største problem er, at vi har glemt, jorden er en levende organisme med kemiske, fysiske og biologiske forhold, der alle skal fungere, for at vi kan få en optimal plantevækst uden at få voldsomme problemer med skadedyr, svampe og ukrudtsproblemer. Så start med at finde spaden, gå en tur ud på marken og find ud af hvilken tilstand din jord er.

Jorden er en værdifuld samarbejdspartner, som er altafgørende for din produktion af sundt foder.

Læs mere om Pernille og Karsten Snitkjær på deres hjemmeside: www.LevendeJord.dk

Aktuel økonomisk emne:

Boligøkonom: Nyt boligudspil kommer ældre mennesker til gode

Det er i stedet særligt unge mennesker, der har optaget et stort lån, der kommer til at lide under nedskæringen i rentefradraget.

Regeringens boligudspil: Rentefradraget skal beskæres med fem procentpoint

Trekloverregeringen vil samtidig have aftalepartierne til at forpligte sig til at gennemføre reformer til finansiering af boligskatteudspillet.

Finansiering af boligskattelettelse igen: Synd for de unge?

Hvem kommer til at betale, hvis rentefradraget skal finansiere lavere boligskatter?

Kommentar

Af Uffe Madsen

Den nuværende politiske aftale om fastfrysning af boligskatter udløber i 2020, og såfremt aftalen ikke afløses af én eller anden form for rabatordning, vil boligejerne stå til betragtelige skattestigninger med uoverskuelige konsekvenser til følge for mange boligejere.

Regeringspartierne har fremlagt en plan om et nyt boligskattesystem, som vil blive fremlagt til behandling i Folketinget. Forslaget går på, at den fremtidige ejendomsværdiskat fastfryses på 0,6 % årligt af ejendommens værdi. I den nuværende aftale er der forhøjet skattesats for ejendomme med værdi over 3.040.000 kr., og ifølge forslaget bliver denne forhøjelse fjernet.

Bliver forslaget gennemført, falder provenuet fra ejendomsskatter med ca. 4,0 mia. kr. årligt, og omkring halvdelen af beløbet hentes hjem fra boligejerne gennem nedsættelse af fradragsværdien af renteudgifter, og resten er uden finansiering – dvs. at der vil ske besparelser et eller andet sted i de offentlige finanser, og dermed også belaste borgere uden fast ejendom.

Problemstillingen er den, at de dyreste ejendomme får den største besparelse i ejendomsskatten, og dem, der bliver hårdest ramt, er de boligejere, som har størst gæld og dermed også størst renteudgift – typisk unge og børnefamili-

er, som ikke er ejer af de dyreste ejendomme, men til gengæld har størst gæld.

Forslaget er efter min vurdering endnu et eksempel på, at de veletablerede boligejere uden den store gæld får en økonomisk fordel, som skal betales af den unge generation. Samtidig er det naturligvis ikke rimeligt, at en boligejer, som efter mange års afvikling på sit lån og løbende værdistigning på ejendommen, bliver tvunget til at sælge huset som følge af stigende ejendomsskatter. Det er oftest pensionister, som vil komme i denne situation, og de har allerede i dag mulighed for at indfryse ejendomsskatterne gennem et kommunalt lån, som først skal indfries ved ejendommens salg. På lang sigt er jeg af den principielle opfattelse, at renteudgifter ikke bør være fradragsberettiget. Personer med størst gæld, skal ikke favoriseres på bekostning af borgere med lav eller ingen gæld. Det skal kunne betale sig at spare op, og det lægger det nuværende skattesystem ikke op til.

Men en reduktion eller fjernelse af fradragsretten skal udfases over en længere periode, så eksisterende husejere, der har handlet ud fra gældende lovgivning, ikke kommer i klemme. Samtidig skal ændringen kædes sammen med andre tiltag indenfor skattesystemet. En sådan reform bør bl.a. indeholde beskattning af avancer på fast ejendom, således at de konjunkturbestemte værdistigninger bliver beskattet på samme måde som værdistigninger på andre former for aktiver.

Om ejerskab af landbrugsjord

Af Ole Færgeman, medlem af bestyrelsen for Frie Bønder Levende Land

Fæstebonde og
godsforvalter i 1700
tallet

Siden århundredeskiftet har ejerskab af den danske landbrugsjord undergået væsentlige ændringer, som er sket stort set uden at være genstand for offentlighedens eller mediernes interesse eller alvorlige politiske diskussioner. De vigtigste ændringer er koncentration af ejerskab til jord og deregulering af ejerskabsforhold, således at landbrugsjord, også den danske, er blevet en handelsvare på internationale markeder.

Antallet af landbrugsbedrifter i Danmark er faldet fra ca. 200.000 midt i det 20. århundrede til ca. 35.000, og centrale aktører ønsker, at denne "strukturudvikling" resulterer i kun 1.000 store industrilandbrug, det vil sige omtrent samme antal store landbrug som i det 18. århundrede. Dengang tilhørte de fleste fæstegårde kun 700 store godser. Magten over landbrugsjorden er således på vej til at blive ligeså koncentreret som i perioden før Danmark i det 19. og 20. århundrede gradvist blev mere demokratisk.

"Strukturudvikling" er den pseudotekniske betegnelse for koncentration af ejerskab af landbrugsjord, og der er mindst 2 forklaringer på landbrugets strukturudvikling.

Den første er "landbrugets trædemølle," et begreb formuleret i 1958 af Willard Cochrane, som var amerikansk landbrugsøkonom. En omgang i trædemøllen, som oprindeligt formuleret, indledes med, at nogle få landmænd

får større udbytter, fordi de hurtigt tager en ny teknik i anvendelse, f.eks. en bedre traktor. De kan derfor bringe flere produkter på markedet, og priserne falder derefter hurtigt på grund af landbrugsprodukters lave priselasticitet. Nogle af de langsomme landmænd, som ikke har investeret i ny teknik, går derfor konkurs, deres jorde opkøbes af deres hurtigere kolleger, og der kommer færre produkter på markedet. Priserne stiger på ny, og hurtige landmænd får råd til endnu en omgang i trædemøllen, stærkt hjulpet af skattereglerne for fradrag af udgifter til anskaffelse af maskiner.

Hertil kommer dog en anden forklaring, nemlig den politiske. Den koncentration af ejerskab af landbrugsjord, som til dels skyldes den teknologiske trædemølle, omsættes i talrige forskellige former for politisk indflydelse og magt. De store landmænd får bedre muligheder for at påvirke lovgivningen. Hertil kommer de mekanismer, som ligger til grund for øget økonomisk ulighed: vi tjener flere penge ved at have penge end ved at arbejde, fordi forrentning af kapital er en eksponentiel funktion.

Ligesom i flere andre lande har man i Danmark gradvist liberaliseret de love, som regulerer handel med landbrugsjord. Hverken bopæl eller uddannelse indgår nu i ufravigelige krav til ejerskab af landbrugsjord, og der er ikke længere loft over, hvor megen jord en enkeltperson eller selskab kan eje. Såvel udenlandske som danske aktieselskaber eller kapitalfonde kan endvidere

købe landbrugsjord i Danmark, og med de sidste ændringer af den danske landbrugslov i 2015 bortfaldt kravet om, at en uddannet landmand skulle have bestemmende indflydelse på en gård, som eksempelvis ejes af en udenlandsk kapitalfond. På grund af relativt høje jordpriser har udlændinges opkøb af landbrugsjord i Danmark tidligere antagelig været relativt beskedent, men jordpriserne er nu faldet, og udenlandske investorers interesse for køb af dansk landbrugsjord er stigende.

Der hersker imidlertid en besynderlig usikkerhed om omfanget af udenlandsk opkøb af dansk landbrugsjord. I modsætning til mange andre stater har den danske stat, takket være omfattende offentlige registre, særdeles gode muligheder for at følge med i omfanget af udenlandske opkøb. Ikke desto mindre har statens Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (tidligere NaturErhvervstyrelsen) netop ikke et sådant overblik, idet styrelsen hverken registrerer udenlandske enkeltpersoners eller selskabers direkte eller indirekte (via stråmænd) opkøb af dansk landbrugsjord. Den danske stat har således ikke sat sig i stand til at følge med i, hvad der foregår. Det bemærkes, at udenlandsk landbrugsindustri og udenlandske finansinstitutioners opkøb af dansk landbrugsjord sker med støtte fra politiske partier, som bryster sig af at værne om det danske.

Det er muligt, at den danske stat har bedre overblik over det modsatte fænomen. Den støtter i det mindste danske landbrugsindustriens opkøb eller forpagtning af landbrugsjord i udlandet, bl.a. i det østlige Europa. Industrielandbruget og den danske fødevarerindustri modtager således støtte fra den danske stat, fra EU og fra Verdensbanken til ekspansion i udlandet. Det sker eksempelvis i form af garantier fra Statens Eksportkreditfond, og Verdensbankens International Finance Corporation har ydet lån til Arlas ekspansion i Sydamerika.

Danske investeringer i form af køb eller leje af landbrugsjord i udlandet er temmelig omfattende og indtil videre dermed formentlig langt større end udlændinges opkøb af landbrugsjord i Danmark. De falder endvidere utvetydigt ind under begrebet "land grabbing", som i første omgang blev møntet på udlændinges opkøb / forpagtning af store landbrugsarealer i udviklingslandene.

Alle former for koncentration af ejerskab af landbrugsjord, herunder den koncentration som følger af "land grabbing", undergraver vores

muligheder for demokratisk kontrol med produktion af mad, det vil sige det den internationale bondebevægelse, La Via Campesina, kalder "food sovereignty" eller "madsuverænit: desto færre mennesker, som ejer landbrugsjord, desto mindre kontrol har befolkningen med, hvad og hvorledes landbruget producerer mad.

Men "land grabbing" illustrerer også det fænomen, som på engelsk kaldes "commodification", dvs. at gøre noget til en handelsvare. Ligesom landbrugets råvarer og andre fysiske ressourcer, er landbrugsjord blevet en international handelsvare, takket være den deregulering af markeder, som også har gjort det lettere at spekulere, såvel i landbrugets råvarer som i landbrugsjord. Spekulation er den vigtigste årsag til den ustabilitet i priser på råvarer og jord, som skaber hungersnød og truer tilværelsen for landmænd.

Landbrugsjorden og landbrugsgælden

Den samlede danske landbrugsgæld er på næsten 380 milliarder kroner, et stort problem for hele det danske samfund, især når renten igen stiger. Andre europæiske lande har ikke dette problem. Det er et dansk problem, skabt af uforsigtige landmænd, pengeinstitutters og brancheforeningens uansvarlige rådgivning, og mange års landbrugs- og skattepolitik, som bl.a. har medført vældige stigninger og fald i prisen på jord. Jordprisstigningerne frem til 2008 blev omsat til kapitalflugt fra landbruget, når et landbrug blev solgt til søn eller datter, eller handlet på anden måde. Næsten halvdel af landbrugsgælden skyldes iflg. Natur- og Landbrugskommissionen denne "nettolåneoptagelse i forbindelse med ejerskifte".

Med en ændring af landbrugsloven i 2015 søgte man at nedbringe gælden ved at lette adgangen til penge fra danske eller udenlandske aktieselskaber, erhvervsdrivende fonde, kapitalfonde, mm. ved at fjerne det som Natur- og Landbrugskommissionen havde kaldt "landbrugslovens barrierer for selskabsdannelse".

For det første skulle små landmænd ikke længere have "fortrinsstilling" til naboens jord, hvis naboen gerne ville sælge den. Denne fortrinsstilling blev med rette kaldt den lille landmands sidste bastion, men den lille landmands interesse i at få lidt mere jord, der grænser op til hans egen jord, måtte ikke stå i vejen for det store aktieselskabs interesse i at købe jord hvor som helst det kunne.

Hobbylandmand i 2017

For det andet skulle landmanden i et evt. aktieselskab ikke længere have bestemmende indflydelse. Antagelsen var, at en investor ville se sig om efter noget andet at sætte sine penge i, hvis ikke han kunne bestemme, hvorledes landbrugsbedriften skulle drives.

Af mange grunde har lovændringen ikke nedbragt landbrugsgælden. Som sagt har tab af kapital fra landbruget i forbindelse med ejerskifte været den vigtigste enkeltårsag til den store landbrugsgæld, og lovændringen opmuntrede netop til spekulation i stigning og fald i priser på jord, fordi investorers interesse i landbrug først og fremmest er udsigten til at realisere kapitalgevinster. Landbrugsbedriften i sig selv medfører erfaringsmæssigt sjældent noget større overskud.

Ledelsen af en udenlandsk kapitalfond eller et dansk aktieselskab, f.eks. en pensionskasse, kan være nok så socialt ansvarlig, men dens primære ansvar er at skabe overskud til selskabets ejere, og den vil sælge gården, hvis jordpriserne stiger så meget, at aktionærerne kan få et større udbytte. Spekulation i jordhandel og risiko for endnu større landbrugsgæld blev derfor ikke forhindret ved lovændringerne. Indtil videre kan imidlertid konstateres, at den danske stat ikke har gjort noget væsentligt for at nedbringe landbrugsgælden, som undergraver suveræniteten over produktion af mad.

Landbrugsjord er genstand for spekulation i jordpriserne op- og nedture, men landbrugsjord burde i stedet betragtes som den begrænsede ressource, jord vitterligt er. Ifølge det synspunkt har landmanden ret til det fulde udbytte af sin arbejdsindsats, men han eller hun skal ikke nødvendigvis kunne hverken tjene eller tabe penge på de stigninger eller fald i prisen på jord, som skyldes samfundsudvikling. EUs landbrugsstøtte tjener som et godt eksempel. Størstedelen heraf, udmøntes som en simpel betaling per hektar jord. En sådan støtte øger naturligvis jordens værdi ved salg, dvs. at landbrugsstøtten "kapitaliseres" i jordpriserne.

Tanker om fuld grundskyld, som er en årlig skat på al jord, indgik i udformning af tidligere jordbrugslovgivning, især i dansk landbrugs storhedstid i begyndelsen af det 20. århundrede, men de tanker er stort set gået i glemmebogen, selv blandt nutidens socialdemokrater og de radikale. I betragtning af bl.a. landbrugsgældens størrelse bør vi genoverveje de tilgrundliggende spørgsmål om ejerskab og beskatning af jord.

I det mindste burde vi etablere en statslig jordbrugerfond, som kan købe fallerede landbrugsjorder og udstykke og forpakte dem, eksempelvis til unge landmænd, som kunne købe ejendommen af fonden, når fonden og han eller hun har set, at han eller hun magter opgaven. I modsætning til aktieselskaber og kapitalfonde behøver en statslig jordbrugerfond ikke at se sig om efter fortjeneste ved salg af et landbrug.

Hvorledes en statslig jordbrugerfond kunne se ud blev beskrevet af et Fødevareministerielt udvalg i august 2001. Udvalget beskrev også, hvorledes selve loven kunne se ud. Efter regeringsskiftet i november samme år blev jordbrugerfonden imidlertid ikke til noget, heller ikke i den udformning den fik i Enhedslistens forslag til Folketingsbeslutning i 2010. De borgerlige partiers modstand byggede på mistillid til statseje, herunder statseje af jord. Det bemærkes, at i Danmark udgør statsejet jord ca. 5 % af landets areal. I kapitalens højborg, USA, er det ca. 28 %.

Vi burde også

1. forlange, at staten hurtigst muligt registrerer og offentliggør registreringen af udenlandske landmænds og selskabers opkøb af dansk landbrugsjord
2. sørge for, via EU, at det igen bliver tilladt at lade ejerskab af dansk landbrugsjord forudsætte dansk statsborgerskab
3. gennemføre en jordreform, som indebærer udstykning af store bedrifter for at understøtte småskala produktion, jf. Dalbyplanen (Frie Bønder Levende Land)
4. genindføre små landmænds "fortrinsstilling" til naboens jord, hvis naboen gerne vil sælge den. At købe tilgrænsende jord er god arrondering (arrondering betyder afrunding eller sammenlægning), mens køb hvor som helst er dårlig arrondering, fordi gårdens jordstykker kommer til at ligge langt, evt. mange kilometer, fra hinanden.

Artiklen kan ses med litteraturhenvisninger på www.jakdanmark.dk

Jord er en knap ressource

Af Jimmy Due, Valby, medlem af Retsforbundet

Som denne forenings navn hentyder til, så findes der tre produktionsfaktorer. Jord, arbejde og kapital. Her vil jeg kigge lidt nærmere på førstnævnte og den dertilhørende jordrente.

Jord er en knap ressource. Vi kan ikke producere ny jord, som vi kan producere nye møbler eller nye malerier. Ligesom med andre knappe ressourcer opstår der derved en knaphedsrente, også kaldet ressourcerente eller economic rent på engelsk. Denne ressourcerente er enten naturskabt eller samfundsskabt - altså af os alle i fællesskab. I takt med at befolkningstallet i verden vokser, vil jord også blive mere attraktivt og dermed stige i pris, da udbuddet er konstant. Det resulterer i dag i en situation, hvor nogle jordejere taber og andre jordejere vinder.

Dem der har købt på det rigtige sted, på det rigtige tidspunkt kan i de store byer tage store arbejdsfri indtægter hjem. Dette vil gøre boligmarkedet til et lotteri, for i en sådan situation vil spekulation opstå. Det gør ikke alle jordejere til spekulanter, men de bliver automatisk trukket med i det. Langt de fleste jordejere er almindelige husejere, der i højeste grad vil høste fordelene af et stabiliseret boligmarked uden spekulation - et sådant marked fandtes i Danmark under Trekantsregeringen med Socialdemokratiet, De Radikale og Retsforbundet fra 1957 til 1960.

Man indkrævede løbende de arbejdsfrie indtægter og satte indkomstkatten ned, som anbefalet af mange økonomiske huse. Med udsigten til mindre gevinst flyttede spekulanterne deres penge væk fra boligmarkedet. Pengene blev omsat til aktive investeringer i reel produktion i stedet for passive investeringer i jord. Kan vi gøre det igen, så kan vi stabilisere boligmarkedet og samtidig fjerne det konstante behov for højere lønninger til at betale den voksende gæld.

Modsat så vi i 00'erne, hvordan man pustede boligbobler op gennem den modsatte politik. Friværdierne eksploderede, fordi beskatningen blev reduceret, man fik attraktive låneordninger og et velfungerende decentralt vurderingssystem blev smadret.

Jord- og dermed ejendomspriserne eksploderede og kombineret med bankernes grådighed resulterede det i en boligkrise og finanskrisen, hvis menneskelige og samfundsmæssige konsekvenser, vi husker alt for godt. Alligevel kan politikerne ikke finde ud af at gribe ind nu, så vi kan undgå at løbe ind i de næste prisstigninger, spekulationer, bobler og endnu en dyb krise.

Et stabiliseret boligmarked vil, udover at fjerne spekulation, modvirke boligbobler og gøre det lettere for førstegangskøbere at komme ind på markedet. Det vil også give mulighed for at sætte indkomstkatten ned, så man får mere ud af sin arbejdsindsats. I Retsforbundet tror vi på, at enhver har ret til sit. Det betyder at den, der frembringer en værdi har ret til udbyttet deraf. Det vil sige, hvis du frembringer en værdi med din egen arbejdskraft, har du retten til udbyttet deraf. Etableres der en metrostation i nærheden eller foretages der anden forbedring af infrastrukturen, er det en samfundsskabt værdi og derfor bør udbyttet også tilfalde samfundet.

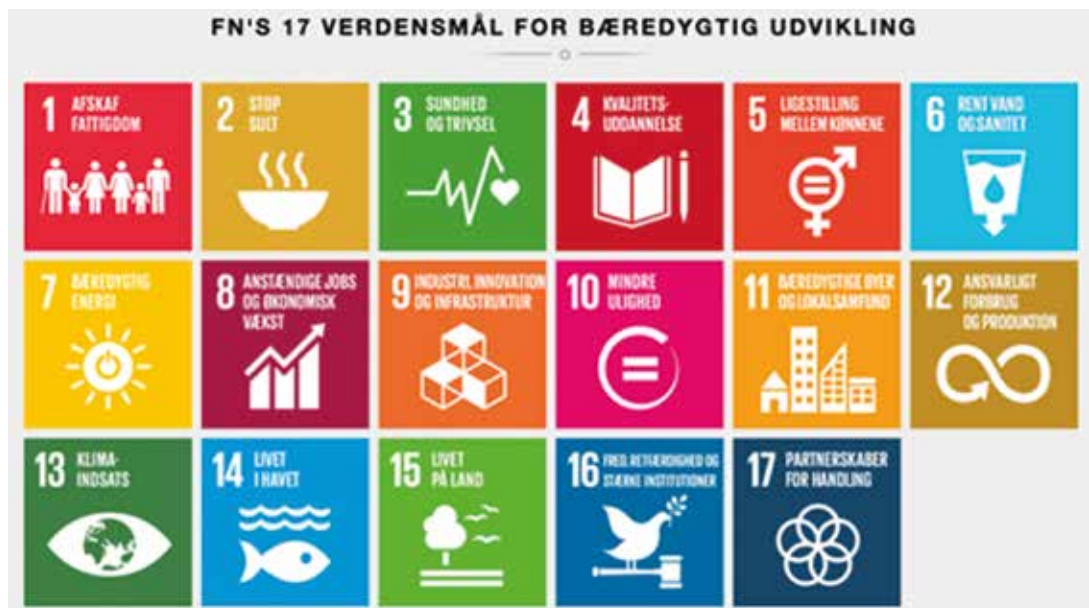
Den samfundsskabte værdi er et andet ord for jordrente. Det er jordrenten, der opkræves gennem grundskyld. Jordrenten opstår hvad enten staten eller privatpersoner har ejendomsretten til deres jord. Det er ejendomsretten til jordrenten, der er vigtig. I det billede har Retsforbundet, i forlængelse af retsliberalismen valgt, at der skal gælde privat og ikke statslig ejendomsret til jord.

Det er godt at have verdensmål

Af Eloneh Gaia Klit Malm, formand i JAK Danmark

De 17 verdensmål også kaldet Sustainable Development Goals (SDGs)

Verdensmålene består af i alt 17 mål – og hele 169 delmål – som handler om at løse mange af klodens største problemer inden 2030. Disse mål blev fastlagt og accepteret af 150 verdensledere i FNs hovedkvarter i USA i september 2015.

Verdensmål betyder, at alle lande i verden vil påtage sig et fælles ansvar og indstille sig på at producere, forbruge og agere bæredygtigt. Succesen med at nå de 17 verdensmål vil afhænge af de enkelte landes politik og planer, men også af hvad virksomheder, organisationer og private mennesker i verden gør.

De 17 verdensmål er en rettesnor, som kan bruges til planlægning af fokuserede indsatser, men de kan også bruges til at holde virksomheders udviklingsstrategier og arbejde for bæredygtighed op imod. Her i Danmark bobler det af initiativ, ikke politisk men fra private virksomheder, skoler og organisationer.

Et af de steder, hvor der arbejdes konkret og aktivt med at forholde sig til de 17 verdensmål er Det kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering (KADK). De kommende tre år vil medarbejdere og de 1600 studerende fokusere på én samlet opgave, nemlig at udvikle løsninger på FN's 17 verdensmål. Det er stort, at en akademisk institution

engagerer sig så målrettet i at løse nogle af verdens største udfordringer.

KADK håber med dette fokus at kunne inspirere erhvervslivet og samtidig uddanne kandidater med kompetencer til at bidrage til en bæredygtig verden. De studerende arbejder allerede i dag med at udvikle design og arkitektur, der relaterer direkte til FN's verdensmål.

Nogle af de aktuelle projekter:

“Collapsable furniture”, som er møbler, der laves af lette materialer og kan foldes helt sammen. Det interessante ved dem er, at de samles, så de er bærende på trods af, at der ikke bruges sædvanlige stærke materialer. Det betyder, at man bruger færre naturressourcer og en mindre udledning af CO₂ ved fragt rundt i verden.

“Gobi-ekspeditionen”, hvor studerende er taget til Kina, der kæmper med sand, der æder sig ind over grænsen, befolkningstilvækst i byer, ekstremt mange betonbyggerier og tiltagende luft- og vandforurening. En undersøger muligheden for at producere mursten af sand fra Gobiørken som erstatning for beton. En anden har udviklet materiale, der som fluepapir tiltrækker og binder partikelforurening og en tredje arbejder med et biologisk vandrensningssystem.

“Conserving Growth”, som er en strategi for, hvordan man med integrering af planter i bygningsværker kan forbedre klimaet og nedbringe temperaturen i overophedede byer uden at skrue op for aircondition og energiforbrug.

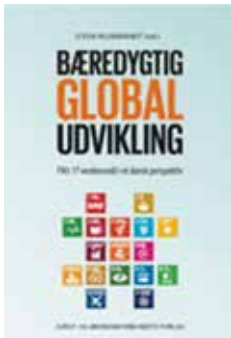
Se meget mere om nogle af projekterne på <https://kadm.dk/nyheder/dagbog-fra-gobi-gobi-tur-retur>

Der findes allerede en masse tilgængelig viden om verdensmålene. En af de lettere tilgængelige er den side, som er udviklet til undervisningsbrug på dansk <http://www.verdensmaalene.dk> et andet er FN officielle side <http://www.un.org/sustainabledevelopment/>

En af de danske samfundsdebattører herhjemme, som insisterer på vigtigheden af at arbejde med disse verdensmål er professor Steen Hildebrandt. Noget af det, han så rigtigt siger er, at der er kun én vej, og det er den bæredygtige, for selvfølgelig er der i en verden med næsten

10 milliarder mennesker ikke plads til ikke-bæredygtige løsninger. Det er naivt at forestille sig, at “business as usual” er en mulighed. Steen Hildebrandt er redaktør på en bog om de 17 verdensmål, som blev udgivet i slutningen af 2016 “Bæredygtig global udvikling – FN’s 17 verdensmål i et dansk perspektiv”

Som virksomhed kan du umiddelbart gå i gang med at forholde dig til de 17 verdensmål eller bare nogle af dem ved hjælp af redskabet SDG Compass, der er oversat til dansk. Kompasset giver værktøjer, der gør det muligt at gøre bæredygtighed til en integreret del af virksomhedens strategi. www.sdgcompass.org

JAK Danmark har afholdt årsmøde

Lørdag den 4. marts 2017 i Sløngelsalen, Kulturhuset Skanderborg,
Parkvej 10, Skanderborg.

Formand Eloneh Gaia Klit Malm indledte dagen med en velkomst til de 30 deltagere i årsmødet. Der var mødt mange nye op, så formanden indledte med at fortælle om JAKs opstart og præsentere bestyrelsen med flere, der aktivt repræsenterer JAK.

Herefter blev ordet givet til Steen Møller og Jens Randrup. De fortalte begge om deres baggrund, og de mange spændende projekter de har været med til igennem tiden.

De er nu aktive i gruppen bag Grobund, et off-grid samfund, på vej i Ebeltoft. Her forsøger de sammen med mange andre at lave et gæld-frit fællesskab af iværksættere og bosættere omkring Ebeltoft Færgehavn. Især samarbejdet mellem kultur, kystkultur og erhverv er en meget vigtig del af visionen.

Man har udset sig et godt 10.000 kvadratmeter stor, forhenværende stålfabrik og tilstødende 21 hektar jord til bosætning.

Et meget spændende projekt der kan læses mere om i JAK bladet nr. 1 på side 6 og på www.grobund.org.

Efter en dejlig frokost blev den ordinære generalforsamling afholdt.

Uffe Madsen der blev valgt til dirigent kunne konstatere, at generalforsamlingen var lovligt indvarslet og beslutningsdygtig.

Bestyrelsens beretning blev aflagt af formanden Eloneh Gaia Klit Malm. Beretningen er gengivet i sin fulde længde på side 23.

Beretningen blev godkendt.

Lis Poulsen gennemgik regnskabet. Årsregnskabet for 2016 udviser et samlet underskud på 37.415 kr. Underskuddet foreslås fratrullet egenkapitalen, der herefter udgør 637.965 kr. Regnskabet gengives på side 24 i hovedtal, og kan rekvireres i sin fulde længde på sekretariatet. Regnskabet blev godkendt.

Ved gennemgang af arbejdsplanen for det kommende år kunne Eloneh Gaia Klit Malm fortælle, at bestyrelsen er blevet inspireret af ledelsen i Folkesparekassen til at arbejde med en slags tænketank, hvor der kan tænkes vilde tanker om vores økonomiske fremtid. Det kunne være en platform for at være vågen overfor tendenser, stille spørgsmål, handle og tænke nye muligheder.

Der blev på generalforsamlingen nævnt emner som nye finansieringsmuligheder, det konstantløse samfund, syntesetanken, ejerskab af

Der arbejdes desuden med at lave et seminar som opfølgning på JAK seminar i efteråret 2016. Dette seminar kan evt. kobles sammen med opstarten af en tænketank.

jord og muligheden for at se helt nye fællesskaber, koble forskellige typer udfordringer sammen og kigge på anderledes organiseringsformer.

Der arbejdes desuden med at lave et seminar som opfølgning på JAK seminar i efteråret 2016. Dette seminar kan evt. kobles sammen med opstarten af en tænketank.

Der tages fat på arbejdet med at planlægge deltagelse i Folkemødet på Bornholm i 2018

Derudover var der personer, som tog initiativ til følgende arbejdsgrupper:

- Definition af JAKs kerne, hvad er spekulationsfri økonomi og dannelse af fælles billeder af dette. (Opstartes af Uffe Madsen)
- Økonomisk tænkning i et kristent samfund. I biblen er økonomi, penge og lignende nævnt over 900 steder, og den måde vi håndterer økonomi på i samfundet i dag svarer ikke til et kristent fundament. (Opstartes af Aksel Nørgaard)

Ønsker man at deltage i en af de ovenstående arbejdsgrupper, kan man melde sig til hos sekretariatet ved Lis Poulsen, landsforeningen@jak.dk eller tlf. 24 98 86 81. >>

Budget for 2017 blev fremlagt med et budgetteret underskud på 26.000 kr. Arbejdsplan og budget blev godkendt.

Formanden Eloneh Gaia Klit Malm blev genvalgt for en ny 2-årig periode ved applaus.

Chresten Ibsen har meddelt bestyrelsen, at han ønsker at trække sig. Som nyt bestyrelsesmedlem blev valgt Jens Thordal-Christensen, og der var genvalg af Kurt Poulsen.

Som suppleanter blev foreslået Marianne Laursen og Erik Boesen og begge blev valgt.

Bestyrelsen består herefter af formand Eloneh Gaia Klit Malm (på valg i 2019), Lasse Fonager Hansen (på valg i 2018) Kurt Poulsen (på valg i

2019) samt Jens Thordal-Christensen (på valg i 2020). Suppleanter Marianne Laursen og Erik Boesen (begge på valg i 2018).

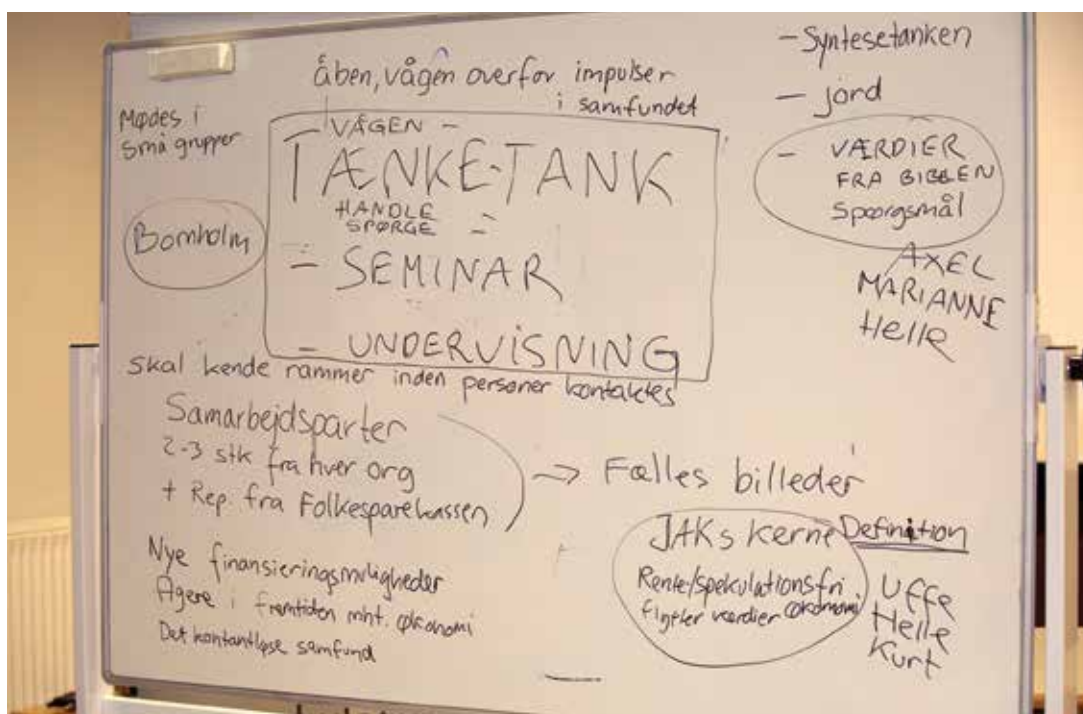
Herudover er Bo Nielsen udpeget af Andelskassen JAK Østervraa og Jesper Mørkenborg af Folkesparekassen.

Der var genvalg af Uffe Madsen som revisor.

Hans Jørgen Nygård fra Frie Bønder – Levende Land fortalte om deres forening og takkede for det gode samarbejde.

Uffe Madsen kunne herefter afslutte generalforsamlingen.

En rigtig god dag blev afsluttet.

Bestyrelsens beretning for 2016

Året 2016 er fløjet af sted i en rasende fart, også her i JAK Danmark, men det har samtidig været et år, hvor JAK Danmarks bestyrelse, arrangementer og JAK bladet svulmede af liv og optimisme.

Årsmøde 2016

På årsmødet i marts 2016 havde JAK Danmark inviteret forfatter og samfundsdebattør Karen Lumholt til at holde et foredrag om "Det helt store regnskab" og hvordan konsekvenserne af politiske valg, der træffes, kan beregnes på helt andre måder, end man gør i dag. Foredraget endte på spændende vis med, at alle deltagerne i årsmødet blev involveret i at kigge på dette regnskab.

På den efterfølgende generalforsamling blev det besluttet, at ændre vedtægterne, således at vi kan vælge suppleanter til bestyrelsen, og det har betydet, at vi nu gennem et helt år har været 8 til at deles om arbejdsopgaverne. Suppleanterne indgår nemlig som en ligeværdig del af bestyrelsesarbejdet.

Bestyrelsen

Jakob Mikkelsen trådte helt ud af bestyrelsen, Lis Poulsen trådte ud af bestyrelsen og fortsatte som leder af sekretariatet, Kurt Poulsen, der tidligere havde repræsenteret Folkesparekassen, blev valgt i bestyrelsen, Lasse Fonager Hansen fortsatte i bestyrelsen og Chresten Ibsen blev genvalgt til bestyrelsen. Jens Thordal-Christensen og Marianne Laursen blev valgt som suppleanter uden tidligere at have arbejdet i JAKs bestyrelse. Bo Nielsen repræsenterer fortsat JAK andelskassen Østervrå og Eloneh Gaia Malm er stadig formand. I 2016 var der ikke udpeget en repræsentant for Folkesparekasse til JAKs bestyrelse. Folkesparekassen havde indtil da ment sig tilstrækkelig repræsenteret ved Kurt Poulsen, der frem til 2016 var bestyrelsesmedlem i Folkesparekassen, Lis Poulsen, der frem til 2016 var ansat i Folkesparekassen og Eloneh Gaia Malm, der endnu er bestyrelsesmedlem i Folkesparekassen.

Kort efter årsmødet 2016 holdt vi det første bestyrelsesmøde med den nye bestyrelse, hvor vi konstituerede os med Kurt Poulsen som næstformand. Sekretariatet deltager aktivt i bestyrelsesarbejdet sammen med den valgte bestyrelse, de af pengeinstitutterne udpegede

bestyrelsesmedlemmer og de valgte bestyrelsessuppleanter.

JAK Danmarks bestyrelse har i 2016 holdt 4 ordinære bestyrelsesmøder samt nogle arbejds- og planlægningsmøder omkring de større arrangementer.

Arbejdet i bestyrelsen

Arbejdet i bestyrelsen har i 2016 især været præget af deltagelse i Folkemødet på Bornholm og JAK Danmarks efterårsseminar på Sostrup Slot.

På Bornholm endte vi med at være 5 fra JAK i et folkemødetelt sammen med foreningerne Gode Penge og Frie bønder – Levende Land. JAK Fonden gav, efter ansøgning fra Gode Penge, tilskud til dette fælles telt "Fremtidens Økonomi".

På folkemødet blev der hver dag holdt rigtig mange spændende oplæg og diskussioner om penge, økonomi og samfund. Vi havde fra JAK besøg af Erik Christensen (BIEN), Karen Lumholt (Tænk tanken Cura), Lars Pehrson (Merkur), Uffe Madsen (JAK Fonden), Lene Tanggaard (professor AAU), Hakon Mosbech (Zetland). Både Gode Penge og Frie Bønder – Levende Land tiltrak også mange tilhører og spændende samtaler.

Der blev givet mange nye vikler på økonomi, værdier og prioriteringer. Oplæg, debatter og snakke med enkeltpersoner fik sat gang i tanker hos os og tilhørerne. Der var også stor interesse og lydhørhed fra andre organisationer, og undervejs fik både de og vi nye indsigter. Med 5 JAK personer af sted var der rig mulighed for at udbrede JAKs tanker om en spekulationsfri og en sund fællesskabsøkonomi.

Allerede på vores første bestyrelsesmøde, og inden vi drog til Bornholm, begyndte vi også at planlægge et weekendseminar, hvor der skulle være mulighed for, at ikke JAK medlemmer kunne deltage på lige fod med egne medlemmer. Hurtigt var der så mange emner på banen til seminaret, at programmet blev både spændende, men også tæt pakket.

Seminaret blev afholdt på Sostrup Slot med ca. 40 deltagere. Vi havde oplæg af bl.a. Martha Petersen (direktør Folkesparekassen), Jesper Bo

Jensen (Fremtidsforsker), Michael Stubberup (forfatter, SYNERGAIA), Doris Elisabeth Fisher (Betal med Djurs), Rasmus Hougaard Nielsen (Gode Penge), Johan Tino (Tinkuy, New circle movement), Josephine Fock (Alternativet) samt nogle af vores egne JAK folk.

Efter oplæggene med stof til hovedet blev vi hvirvlet igennem suffidans for at rense tanker og sind, så der var plads til nye måder at være sammen på og andre vinkler på økonomi end de vante. Afslutningen på seminaret var fuld af både håb for fremtiden og frustrationer over ikke at have nået mere. Denne afslutning lægger op til noget mere – der var både i bestyrelsen og blandt deltagerne et stort ønske om en fortsættelse og en videreudvikling af det, der blev sat i gang på Sostrup Slot i oktober 2016.

Ellers har vi i JAK Danmarks bestyrelse oplevet:

- Møder på Christiansborg med forskellige politiske partier, som gerne ville høre mere om JAKs tanker om økonomi.
- Samarbejde med "Betal med Djurs" der arbejder på et lokalt betalingsmiddel på Djursland
- Samarbejde med formanden fra Gode Penge, Rasmus Hougaard Nielsen og med Formanden fra Frie Bønder – Levende land, Hans Jørgen Nygaard
- Oplæg om JAK enkelte steder, bl.a. til et møde i Omstilling Ry og ved årsmødet i JAK Andelskasse Østervrå

JAK Bladet

JAK Bladet som udarbejdes af et redaktionsudvalget og i særdeleshed af redaktøren Lis Poulsen i samarbejde med Niels Erik Boesen har i år haft let ved at fylde bladet med interessante artikler til glæde for læserne. Redaktionen har i 2016 oplevet at modtage flere roser for arbejdet.

Især har vi i år haft fokus på at få nye skribenter og debattører. Og det vi har set er, at der opstår spændende nye initiativer rundt omkring, som også ser fællesskab og økonomi som væsentlige parameter for en bæredygtig fremtid.

På de elektroniske medier er artiklerne fra JAK bladet igen i år blevet delt og kommenteret flittigt.

JAK Fonden

I JAK Fonden har der været afholdt to møder. Det er besluttet, at der skal uddeles flere studielegater og igangsættes et tættere samarbejde med Folkesparekassen om at formidle lånemuligheder fra JAKere, der ønsker at give deres opsparede årskroner til en anden, som har brug for dem og som JAK Fonden kan acceptere som modtager. Der foretages dog også en ganske almindelige kreditvurdering af Folkesparekassen inden der gives et lån.

Vi vil gerne slutte beretningen med at takke alle de, der i 2016 har været aktive i arbejdet med JAK Danmark og alle vores samarbejdspartnere og alle dem der har bidraget til JAK bladet. Vi håber, at I har lige så meget lyst til at være sammen med os i år om at styrke arbejdet for en spekulationsfri og rentefri økonomi og økonomiske systemer, som sætter os fri til at agere ud fra sund fornuft og til det fælles bedste.

Årsregnskab JAK Danmark

Indtægter

Kontingenter fra medlemmer.....	129.688	150.000	142.862
Kontingenter fra pengeinstitutter.....	82.050	85.000	104.000
Gaver.....	0	0	3.000
Andre indtægter.....	0	0	0
Indtægter i alt.....	211.738	235.000	249.862

Udgifter

Eksterne udgifter.....	164.115	131.000	122.499
Personaleudgifter m.v.....	957	1.000	1.276
Udgivelse af JAK Bladet.....	83.871	99.000	77.456
Småanskaffelser.....	0	0	0
Udgifter i alt.....	248.943	231.000	201.231

Resultat af foreningens drift

Resultat lokalgrupperne.....	-37.205	4.000	48.631
Resultat lokalgrupperne.....	-210	0	-1.840
Tab andelsbeviser Andelskassen JAK Slagelse.....	0	0	-20.000
Ophørte lokalkredse.....	0	0	34.387
Resultat.....	-37.415	4.000	61.178

Balance 31. december 2016

	2016	Budget	2015
Andels- og garantkapital.....	19.000	19.000	19.000
Anlægsaktiver i alt.....	19.000	19.000	19.000
Udestående fordringer.....	3.625	0	4.750
Mellemværende med lokalgrupperne.....	74.730	75.000	74.939
Likvide beholdninger.....	693.265	750.380	742.362
Omsætningsaktiver i alt.....	771.620	825.380	822.051
Aktiver i alt.....	790.620	844.380	841.051
Egenkapital.....	637.965	679.380	675.380
Kreditorer.....	1.875	2.000	4.694
Lokalgrupper.....	74.730	75.000	74.939
Gaver til 70 års jubilæum.....	13.050	13.000	13.050
Periodeafgrænsning for kontingent/abonnement.....	63.000	75.000	72.988
Kortfristet gæld i alt.....	152.655	165.000	165.671

Vær med til at forme Folkesparekassen

Der er rigeligt med udfordringer at tage fat på for det nye repræsentantskab, der til efteråret skal vælges på Folkesparekassens garantmøde.

Hvordan skal vi i Folkesparekassen imødegå den usikre fremtid for banker generelt, og for små pengeinstitutter i særdeleshed? I Folkesparekassen har vi andet og mere at byde på end de fleste andre banker i Danmark. Det skal vi udnytte bedst muligt fremover. Men hvordan?

Flere ved mere

Det er ikke det nye repræsentantskab, der skal finde endegyldige svar på alle de svære spørgsmål. Men det er vigtigt at få sammensat et godt hold, der kan give værdifulde input til bestyrelsen og den daglige ledelse. Det er grundlaget

for, at vi kan fastholde sparekassen i den positive udvikling, vi er i.

Er det noget for dig at blive en del af sparekassens øverste ledende myndighed? Eller kender du måske en person, som du vil anbefale som kandidat?

Der er ingen krav om specielle kompetencer eller erfaringer, og alle myndige garanter kan opstille både sig selv og andre som kandidater til repræsentantskabet. Det er kun en fordel at have forskellige holdninger og baggrunde repræsenteret. Det sikrer mangfoldighed og dynamik i arbejdet.

Er du interesseret i at stille op, eller vil du bare følge med i valget, så tilmeld dig vores nyhedsmail og kig med på folkesparekassen.dk. ■

Fakta om repræsentantskabet:

Folkesparekassens repræsentantskab samles normalt 2 gange om året. Møderne afholdes en lørdag i marts og en lørdag i oktober.

På forårsmødet er bestyrelsens beretning og regnskabet til godkendelse. Der er også valg til bestyrelsen, hvor medlemmerne på skift er på valg.

I efteråret holdes et uformelt repræsentantskabsmøde, hvor der er mulighed for at diskutere forskellige emner, såsom Folkesparekassens værdigrundlag, hvilke områder bestyrelsen bør arbejde med eller sammensætningen af bestyrelsen.

GARANTMØDE 2017

Sæt kryds i kalenderen
lørdag den 28. oktober

Læs
også:

- Årsregnskab 2016
- Bedste resultat i historien
- Ny pensionsrådgiver
- Ny medarbejder i Odense

Resultatopgørelse for 2016

(i 1.000 kr.)

	2016	2015	Afvigelse	Afvigelse i pct.
Renteindtægter	19.317	21.567	-2.250	-10,4
Renteudgifter	288	552	-264	-47,8
Netto renteindtægter	19.029	21.015	-1.986	-9,5
Udbytte af kapitalandele	141	3	138	4.600,0
Gebyrer og provisionsindtægter	14.597	13.394	1.203	9,0
Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	790	683	107	15,7
Netto rente- og gebyrindtægter	32.977	33.729	-752	-2,2
Kursreguleringer	2.998	-1.420	4.418	-311,1
Andre driftsindtægter	3.112	371	2.741	738,8
Udgifter til personale og administration	30.102	27.835	2.267	8,1
Afskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	682	790	-108	-13,7
Andre driftsudgifter	7	1.036	-1.029	-99,3
Tab og nedskrivninger på debitorer	2.809	1.247	1.562	125,3
Resultat før skat	5.487	1.772	3.715	209,7
Skat	1.347	360	987	274,2
Årets resultat	4.140	1.412	2.728	193,2

Balance pr. 31. december 2016

(i 1.000 kr.)

	2016	2015	Afvigelse	Afvigelse i pct.
Aktiver				
Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	35.820	125.976	-90.156	-71,6
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	33.508	4.337	29.171	672,6
Udlån	320.585	315.816	4.769	1,5
Obligationer	311.096	213.803	97.293	45,5
Aktier mv.	14.906	12.832	2.074	16,2
Aktiver tilknyttet puljeordninger	14.722	7.420	7.302	0,0
Materielle aktiver	8.161	13.279	-5.118	-38,5
Andre aktiver	5.221	5.664	-443	-7,8
Aktiver i alt	744.019	699.127	44.892	6,4
Passiver				
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	30.515	40.676	-10.161	-25,0
Indlån	577.079	531.440	45.639	8,6
Indlån i puljeordninger	14.722	7.420	7.302	98,4
Andre passiver	20.034	22.131	-2.097	-9,5
Hensatte forpligtelser	0	0	0	0,0
Egenkapital	101.669	97.460	4.209	4,3
Passiver i alt	744.019	699.127	44.892	6,4
Ikke balanceførte poster				
Garantier	168.854	142.791	26.063	18,3
Andre forpligtelser	19.108	18.581	527	2,8
Ikke balanceførte poster i alt	187.962	161.372	26.590	16,5
Sparekassens soliditet i procent andrager	20,7	24,1	-3,4	-14,1

Bedste resultat i historien

af direktør Martha Petersen

Folkesparekassens årsregnskab for 2016 udviser et overskud på 5,5 mio. kr. før skat. Det er det bedste resultat i sparekassens historie. Samtidig har Folkesparekassen haft en stor tilgang af nye kunder i 2016, hvilket generelt har ført til en øget aktivitet.

Det kan konstateres, at regnskabet har både positive og negative tendenser. Som følge af faldende renter i samfundet og et strategisk valg om at nedsætte lavrentesatsen fra 4,5 % til 3,5 % har sparekassen haft faldende renteindtægter i 2016. Til gengæld er der stigende gebyr- og provisionsindtægter som følge af øget aktivitet og stor tilgang af nye kunder.

Omkostningerne er steget i 2016, hvilket blandt andet skyldes omkostninger i forbindelse med lukning af Ebeltoft afdelingen. Resultatet er desuden påvirket positivt af kursreguleringer på obligationsbeholdningen samt en større engangsindtægt under andre driftsindtægter.

Resultatet

Driften viser et overskud på 5,5 mio.kr. før skat. Det ligger 3,7 mio.kr. over resultatet fra 2015, der var på 1,8 mio.kr. Ved årets begyndelse var der forventet et overskud før skat på 2,3 mio.kr.

Netto rente- og gebyrindtægter falder fra 33,7 mio.kr. til 32,9 mio.kr. Det er et fald på 0,8 mio.kr., hvilket svarer til 2,2 %. Heri indgår et fald i nettorenteindtægterne på 2,0 mio.kr., svarende til 9,5 %. Modsat er der en stigning i de aktivtetsbestemte indtægter, der er gebyr- og provisionsindtægter, på 1,2 mio.kr. Det svarer til en stigning på 9,0 %.

Udgifter til personale og administration er steget med 2,3 mio.kr. Det svarer til 8,1 %. De primære årsager hertil er omkostninger i forbindelse med lukning af Ebeltoft afdelingen samt stigende udgifter til IT.

Folkesparekassen har en meget forsigtig politik for placering i obligationer. Der investeres derfor kun i obligationer med kort løbetid. Renten på disse obligationer er faldet til et endnu lavere negativt niveau i det forløbne år. Konsekvensen har været lavere renteindtægter, men samtidig også positive kursreguleringer.

Der er i 2016 kursreguleringer på obligationsbeholdningen for 3,4 mio. kr. De samlede kursreguleringer, der også

omfatter tab på overtagne ejendomme i forbindelse med nødlidende engagementer, er på 3,0 mio.kr.

I det forløbne år har Folkesparekassen stået for clearing af kundetransaktioner på vegne af et andet pengeinstitut. For denne opgave har sparekassen modtaget et administrationsvederlag på 3,0 mio. kr. Dette beløb indgår i posten andre driftsindtægter. Opgaven er midlertidig og ophører ved udgangen af 1. kvartal 2017.

Folkesparekassen har nedskrivninger på udlån for 2,8 mio.kr. Det svarer til en nedskrivningsprocent på 0,6. I 2015 var nedskrivningerne til sammenligning på 1,2 mio. kr.

Balancen

Udlån er steget med 4,8 mio.kr. fra 315,8 mio.kr. i 2015 til 320,6 mio.kr. i 2016. Det svarer til en stigning på 1,5 %. Indlån er steget med næsten 10 gange så meget, nemlig med 45,7 mio.kr. Det er en stigning fra 531,4 mio.kr. til 577,1 mio.kr. svarende til en stigning på 8,6 %.

Udviklingen i ind- og udlån afspejler tendenserne i samfundet, hvor kunderne i vid udstrækning fortsat sparer op og afvikler gæld.

Balancen er øget fra 699,1 mio.kr. i 2015 til 744,0 mio.kr. i 2016. Det er en stigning på 6,4 %.

Egenkapitalen har med konsolidering af årets overskud passeret en milepæl, da den nu er over 100 mio.kr. Den er steget fra 97,5 ultimo 2015 til 101,7 mio.kr. og dermed forbedret med 4,2 mio.kr. i årets løb. Det kan henføres til konsolidering på 4,1 mio. kr. samt nettotilgang af garantkapital for 0,1 mio.kr.

Sparekassens solvensprocent er ultimo 2016 opgjort til 20,7 % mod 24,1 % ultimo 2015. Solvensbehovet er fastlagt til 9,5 %. Tillagt en lovpligtig konjunkturbuffer på 1,2 % giver det en solvensmæssig stødpude på 10,0 % - point.

Kunder og garantier

Folkesparekassen har i 2016 haft en nettotilgang af kunder på 424. Til sammenligning var der i 2015 en nettotilgang på 458 kunder. Det høje niveau har dermed kunnet fastholdes. Folkesparekassen har pr. 31. december

2016 i alt 9.008 kunder. Heraf er 3.947 garantier.

Fremadrettede tiltag

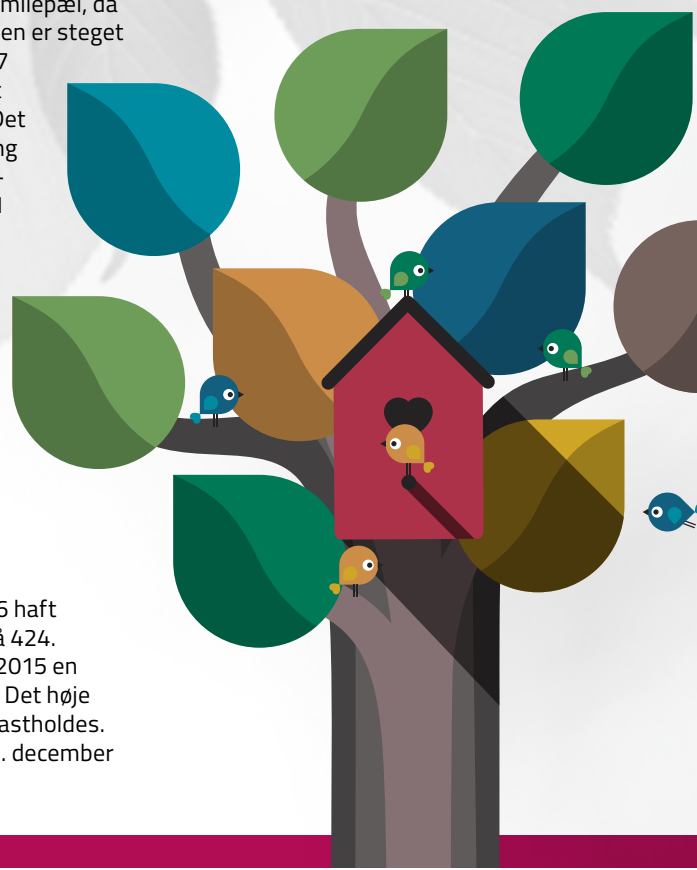
Folkesparekassen forventer også for det kommende år en hård konkurrence om udlån samt lave eller negative renter i den korte ende af obligationsmarkedet. Der forventes således yderligere fald i renteindtægterne i 2017.

For at imødegå denne udvikling har sparekassen besluttet at iværksætte en række tiltag. Det handler om at sikre mere tid til rådgivning af kunderne. Det vil blive understøttet af en organisationsændring og en række andre tilpasninger i løbet af første halvdel af 2017. Målet er endnu mere tid til kunderne, større fokus på værdiskabelse i rådgivningen og mere kvalitet i sagsbehandlingen.

En del af planen vil også være, at almindelige serviceydelser i endnu højere grad end tidligere vil blive leveret som digitale løsninger fremfor via manuel betjening.

Derudover vil der blive taget skridt i retning af delvis brugerbetaling for ydelser, der tidligere har været betalt af renten fra indlånsoverskuddet. Endelig er det et element at tilpasse omkostningerne.

Denne del af planen er allerede iværksat ved lukning af Ebeltoft afdeling og en reduktion i den øvrige bemanning i løbet af 2016. ■

Ny pensionsrådgiver i sparekassen

Ole Mose Andersen er pr. 1. marts ansat som ny pensionsrådgiver i Folkesparekassen. Her skal han med udgangspunkt fra Silkeborg varetage udbygningen af

hele pensionsområdet i sparekassen. Han vil derfor også være i Odense og Aarhus mindst en dag om ugen for at afholde eller deltage på rådgivningsmøder omkring pension.

Ole kommer med en solid erfaring fra banksektoren, hvor han har været i mere end 35 år. I de første mange år var han kunderådgiver og senere blev han både boligansvarlig, investeringsrådgiver og pensionsansvarlig i flere pengeinstitutter på Fyn. I de seneste år har han arbejdet med pensionsområdet i Sydbanks hovedkontor i Aabenraa.

Oles ophav er fra det nordjyske, men selv er han født og opvokset i Odense, hvor han stadig bor sammen med Tanja. Han har to voksne børn, en søn og en datter, der begge er flyttet hjemmefra.

Ole har tidligere spillet en del musik, men 'nøjes' i dag med at samle på værdifulde guitarer. Han er meget interesseret i foto

og har fotograferet det meste af livet. Derudover har han i mange år dyrket cykelsport, men det er skiftet ud med løb, da det er mindre tidskrævende ■

Ny medarbejder i Odense

Line Ishøj Hansen er pr. 1. februar ansat som studentermedhjælper i Odense. Her vil hun en dag om ugen samt i ferier hjælpe til med forhåndenværende opgaver i afdelingen. Line har netop afsluttet fem måneders praktikforløb i Danske Bank og mangler knapt et år af sin finansbachelor.

Line er oprindeligt fra Stenstrup på Sydfoyn, men bor nu i lejlighed i Odense. Hun er ofte hjemme i barndomsbyen, hvor hun spiller håndbold og serverer til diverse arrangementer i Stenstruphallens cafeteria. Derudover bruger hun meget tid med familien og veninder. ■

Repræsentant- skabsmøde

Lørdag den 25. marts afholdt Folke-sparekassen ordinært repræsentant-skabsmøde i sparekassens lokaler på Herningvej i Silkeborg.

På mødet godkendte repræsentantskabet regnskabet for 2016.

Valg til bestyrelsen

Børge Mortensen og Michael Schou var på valg. Derudover stillede Chresten Ibsen op. Børge Mortensen og Michael Schou blev begge genvalgt.

Børge Mortensen

Michael Schou

Efterfølgende konstituerede bestyrelsen sig med Mads Velbæk som formand og Heidi Hansen som næstformand.

Repræsentantskabet er Folkesparekassens øverste ledelsesmyndighed og består af 46 personer valgt af sparekassens garanter. ■

Læserbrev:

Søndag aften så jeg TV2Øst-nyheder, der var et indslag om lokalt komplementært betalingsmiddel på Djursland, hvor fremtidsforsker Jesper Bo Jensen, som indkaldt 'ekspertkilde', i slutningen af indlægget med stor arrogance afvejede lokale komplementære betalingsmidler.

Jeg er ret rystet over, at han så kategorisk fremførte en eklatant mangel på viden om lokale betalingsmidler og samtidig påberåbte sig, at han havde forstand på det. Også undrende over, at han fik så megen tid som kilde (eneste og helt uden modpart) til at fremføre sine synspunkter, mens der overhovedet ikke blev brugt tid i udsendelsen på at forklare, HVORDAN Djurs betalingsmidlet rent faktisk fungerer, systemet bag. Er det saglig, objektiv journalistik?

1. Jesper Bo Jensen afvejede betalingsmidlet med den begrundelse, at der ikke var dækning for det. Det er jo helt hen i vejret, da der veksles 1:1, og dermed er dækning for hver eneste Djurs, der udbetales. Beløbet sættes i banken og er til hver en tid til rådighed. Kun hvis nogen tager af kassen, kan dækningen forsvinde...

2. Han nævnte, at kun Nationalbanken har lov til at trykke pengesedler, korrekt, men den har netop IKKE dækning for de penge, der

ellers laves - af bankerne og med baggrund i gæld. (Det ved de fleste nyslåede økonomer.) Og det er her, langt de fleste transaktioner foregår, vores krone er der altså IKKE dækning for, hvilket han fejlagtigt anførte. Værten greb ikke ind på noget tidspunkt her, virkede slet ikke briefet om, hvad og hvordan lokal valuta fungerer.

3. Jesper Bo Jensen nævnte, at der vist ikke rigtig var eksempler på velfungerende lokal valuta, kun i Virginia under en tobakskrise i 1700 tallet og et par småbyer i Sydtyskland. – Der er et væld af komplementær valuta verden over, ikke blot i 'et par små sydtyske byer', og de fungerer faktisk efter flere år og får områderne til at blomstre op.

Trist at TV2 benyttede sig af en så upåklædt kilde, der stillede op med opblæst autoritet og helt uden modspil kunne flage med sin uvidenhed. Ærgerligt, at udsendelsen ikke indeholdt lidt saglig information om systemet bag lokalvaluta, og at studieværten heller ikke kendte til det, så hun kunne have imødegået de helt forkerte påstande.

Med venlig hilsen
Else Marie Pedersen

OVERBLIK

folkesparekassen.dk

Herningvej 37
8600 Silkeborg
☎ 86 81 16 11

Frederiks Allé 43
8000 Aarhus C
☎ 86 13 51 00

Dalumvej 11
5250 Odense SV
☎ 66 11 22 31

 **FOLKE
SPAREKASSEN**

JAK pengeinstitutter

Folkesparekassen, Silkeborg

Herningvej 37,
8600 Silkeborg
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Tlf.: 86 81 16 11/Fax: 86 81 13 75
Åbningstid:
mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparekassen, Odense

Dalumvej 11,
5250 Odense SV
Tlf.: 66 11 22 31/Fax: 65 91 62 31
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Åbningstid:
Mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparekassen Aarhus

Frederiks Alle 43, 8000 Aarhus
Tlf. 86 13 51 00/ Fax 86 18 03 08
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Åbningstid:
Mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.30

JAK Andelskassen Østervraa

Vrængmosevej 1, 9750 Østervraa
Tlf.: 98 95 20 88 / Fax: 98 95 20 31
www.jak-oestervraa.dk
E-mail: jakjak@mail.dk
Åbningstid:
Mandag kl. 9.00 – 12.00
Torsdag kl. 13.30 – 16.00
Telefonisk henvendelse alle hverdage mellem
9.00 – 12.00

JAK Fonden

En fond der virker for JAKs tanker

- Rentefrie lån
- Fremme af humanitet, tolerance og næstekærlighed i teori og praksis

Donationer til fonden kan ske på mange måder. Bl.a. andels/garantibeviser der vil kunne udnyttes til at yde lavtforrentede lån til unge mennesker under uddannelse

Billige lån til bæredygtige formål

Kontakt Folkesparekassen
eller JAK Andelskasse
Østervrå, for at høre
nærmere om
ØKOlån.

Wildersgade 51
1408 København K

Tlf. 3295 9403 Fax. 3295 9409
Mobil 2120 9404
E-mail: elmebech@elmabech.dk

Henning Bech Frederiksen
Rådgivende Civiløkonom, HD

Beplantning – Træpleje – Beskæring
– Fældning – Hegn – Rådgivning
– Pleje og vedligeholdelse

Anders Matthiessen Anlægsgartnerfirma

Skudehavnsvej 17 A
2100 København Ø
Tlf. 35 26 70 38

www.jakdanmark.dk

JAK Danmark blev stiftet i 1931 og har siden arbejdet med at udvikle et retfærdigt økonomisk system.

JAK Danmark har gennem årene udbredt kendskabet til bevægelsens tanker og inspireret andre til at tænke i alternative økonomiske systemer.

JAK Danmark arbejder for en økonomi uden rente og uden spekulation.

JAK Danmark arbejder for et samfund med et retfærdigt økonomisk system.

Bogstaverne JAK står for Jord ,Arbejde og Kapital, som er de tre faktorer, hvis samvirke er grundlag og betingelse for al produktion, på hvilke ethvert samfund er bygget op, og hvoraf al menneskelig eksistens er afhængig.

Pengerente fører til et samfund ude af balance, hvor samfundets svageste altid må betale til samfundets rigeste via renter på gæld og renters rente.

JORD står for alle de ressourcer, som vi mennesker har til rådighed for vore aktiviteter på denne jord

ARBEJDE står for alle de tiltag, som vi mennesker gør med de ressourcer, vi råder over.

KAPITAL står for alle de resultater, der kommer ud af jord og arbejde på såvel det materielle som det mentale plan.

FØLG JAK DANMARK PÅ:

Facebook: jakdanmark

web: www.jakdanmark.dk JAKs nyhedsbrev